

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkája 1979-ben

Amikor számot adunk az 1979. év munkájáról, hadd vessünk egy pillantást az 1978-ról szóló jelentésünk bevezetőjére. Abban azt állapítottuk meg, hogy nagyjából és egészében biztatóan alakul öt éves tervünk fő programjainak végrehajtása. Megítélésünk szerint ez a kedvező folyamat az elmúlt évben sem szakadt meg, s ténylegesen a könyvtárügy érdekeinek megfelelően, a könyvtárak közvetlen vagy közvetett hasznára fejtettük ki tevékenységünket.

Jelen bevezetőben az általános tendenciák helyett szeretnénk kiemelni néhány konkrét eredményt, azokat, amelyek leginkább jellemzik ezt az évet.

Elkészült javaslatunk a szakszervezeti könyvtárak fejlesztési és működési szakmai irányelveinek a korszerűsítésére; emellett előrehaladt az egyetemi könyvtárak szakmai irányelveinek a kidolgozása is. A könyvtári alapjogszabályokból adódó feladatok (tudományos könyvtári minősítés, szakfelügyelet stb.) végrehajtása érdekében szoros munkakapcsolatban álltunk a Kulturális Minisztérium könyvtárügyi osztályával. Mutatkoznak már az első eredményei a tömegkommunikációs intézményekkel kialakított jó együttműködésnek. Az olvasómozgalmakat, különösen a KISZ által kezdeményezett Könyv és Ifjúság elnevezésű akciót sikerült megfelelő segítségben részesítenünk. Úgy látszik, megtaláltuk helyünket és feladatainkat az országos közművelődési kutatási főirány keretében. Szociológiai jellegű kutatásainkban és kísérleteinkben a hangsúly erősen a könyvtár társadalmi szerepére, környezetével való kapcsolataira, az olvasás irányítására helyeződött. Továbbképző tanfolyamaink valós szükségleteket elégítettek ki; ezt mutatja az irántuk megnyilvánult élénk érdeklődés. Minden lehető segítséget megadtunk a könyvtárosképző szaktanfolyamot és a tanítóképző intézetek könyvtáros-népművelő szakát végzettek államvizsgáinak előkészítéséhez és lebonyolításához. Támogattuk a tanfolyami keretekben meginduló könyvtárkezelői képzést, amely a könyvtárak munkaerő-gazdálkodása szempontjából kulcskérdésnek minősül. Elkészültek első füzetei annak az útmutató-sorozatnak, amely a nem hagyományos dokumentumok könyvtári kezeléséhez kíván a könyvtáraknak segítséget nyújtani; megkülönböztetett figyelmet fordítottunk arra, hogy az audiovizuális dokumentumok könyvtári polgárjoga valósággá váljék. Döntő lépéseket tettünk annak érdekében, hogy a Könyvértékesítő Vállalat szolgáltatásait kiterjessze a korszerű

ismerethordozókra is. Az *Új Könyvek* szakosított és annotált kumulációinak szerkesztése jó ütemben haladt előre. Könyvtártudományi Szakkönyvtárunk egyre magasabb színvonalon képes kielégíteni az egyre növekvő igényeket, dokumentációs kiadványaink használata mind általánosabbá válik. Megtalálta profilját a *Könyvtári Figyelő*, s tartalmi színvonala emelésével együtt megjelenése is zökkenőmentessé vált.

Végezetül, de nem utolsó sorban említjük a *Könyvtári Szemle* faksimile kiadásának megindulását. A vállalkozást a Magyar Tanácsköztársaság hatvanadik évfordulójára kezdeményeztük, hiszen jórészt ez a folyóirat volt az, amely előkészítette 1919 könyvtárpolitikáját. Itt köszönjük meg mindazoknak a könyvtáraknak együttműködési készségüket, amelyek a jó ügy érdekében a közös munkába bekapcsolódtak.

A KÖNYVTÁR ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZETE

Könyvtárpropaganda — kapcsolatszervezés

Kiemelt feladatunknak tekintettük az országos és helyi olvasómozgalmak változatos eszközökkel való támogatását. Különös súlyt helyeztünk a KISZ akcióprogramjára, a „Művelt ifjúságért, korszerű műveltségért” jelszó jegyében meghirdetett mozgalomra: országos értekezleten vitattuk meg a könyvtárosokkal az alkalmazandó módszereket, az *Eseménymaptár* konkrét útbaigazításokkal szolgált, külön kiadvánnyal segítettük a „Könyv és ifjúság” akció résztvevőit. Magának az akciónak az értékelése 1980-ban történik meg.

A hagyományokhoz híven együttműködtünk a Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Egyesülésével, valamint a Könyvértékesítő Vállalattal az ünnepi könyvhét és más, könyvet s könyvvásárlást népszerűsítő ünnepek lebonyolításában. Értékeltek a műszaki könyvnapokra meghirdetett könyvtárosi pályázatot, a nevezetteket jutalmazásra rangsoroltuk.

Részt vettünk a „Kell a jó könyv” olvasói pályázat értékelésében: összegeztük a hálózati központok jelentéseit, számba vettük az olvasómozgalmak e formájának eredményeit és hibáit. Az *Eseménymaptár* igyekezett szolgálni mind a kiemelt évfordulókra (Móricz, Radnóti, Móra, Goldmann György stb.) való felkészülést, mind pedig az egyes aktuális feladatokkal (Nemzetközi Gyermekev, alkoholizmus elleni küzdelem stb.) kapcsolatos propagandamunkát.

Továbbképzési alkalmak és konferenciák is segítettek abban, hogy a könyvtárak megfelelőképpen lássák el idevágó napi teendőiket. Két alkalommal a közönségkapcsolatok és a propagandamunka kérdései szerepeltek napirenden, s a gyerekkönyvtárosok, valamint az ifjúsági felelősök számára külön két-két összejövetelt rendeztünk, nem szólva a gyerekkönyvtárosok szokásos, több megyét átfogó háromnapos továbbképzéseiről.

Biztatóan fejlődtek a tömegkommunikáció intézményeihez fűződő könyvtárügyi kapcsolatok. A szorosabbá váló együttműködés eredményének tekinthető az a beszélgetés, amelyen a könyvtárügy állami vezetői találkoztak a sajtó tizenhárom képviselőjével. A korábbihoz képest 1979-

ben kétszeresére növekedett a sajtóban megjelent könyvtári vonatkozású, rövidebb-hosszabb írások száma. Számításaink szerint 1842 közlemény (mintegy 1200 hír, s közel 650 riport, cikk) foglalkozott a könyvtárüggyel. Minden bizonnyal elősegítette ezt a fejlődést az, hogy 1979-ben is kétszer kerestük meg témajavaslatainkkal az újságírókat. Közvetlen közreműködésünkkel (dokumentumok átadása, előanyagok készítése, személyes kapcsolattartás révén) mintegy 50 cikk jelent meg országos lapokban.

Megszilárdultak kapcsolataink a Magyar Rádióval is, különösen a Krónika szerkesztőségével és a művelődéspolitikai osztállyal. 43 riport, kommentár stb. és 29 híradás hangzott el az év során. Könyvtári sorozat indult (hathetenként húsz perc), amely első alkalommal a pedagógusok szakirodalmi ellátottságával foglalkozott. Egy három részből álló adás a könyvtárak jövőjéről szólt.

A Magyar Televízió is bőkezűbb volt műsoridejével, mint korábban: 15 film- és riportműsor, 12 híradás jelzi ezt. Kapcsolataink alakulóban vannak, de az igazi eredményekhez még sok szívós aprómunkára van szükség.

Nagyon gyümölcsöző együttműködésünk a Könyvértékesítő Vállalattal. Javaslatot dolgoztunk ki részükre a központi könyvtári propagandaellátásra, s folyamatos munkakapcsolatban állunk illetékes osztályával.

Szép kivitelű sokszorosítással 11 ezer példányban adtuk ki a *Könyvtári kalauz* című füzetet, amely közhasznú tudnivalókat tartalmaz 81 budapesti és vidéki könyvtárról. Itt jegyezzük meg, hogy a hozzánk látogató külföldi vendégek tájékoztatására elkészítettük a saját tevékenységünket bemutató brosúra nyomdai anyagát angol, német és orosz nyelven; 1980-ban sokszorosítják.

A tanácsi közművelődési könyvtári hálózatok megalakulásának 30. évfordulójára vándorkiállítást állítottunk össze, amely a következő helyekre jutott el: Mezőszentgyörgy, Székesfehérvár, Dunaújváros, Szeged, Kaposvár. A kiállítás válogatott anyagát bemutattuk a FSZEK 75. jubileumán, a művészeti főiskolák országos alkotótáborában, a honvédségi könyvtárosok továbbképzésén, s a Kulturális Minisztérium sajtótájékoztatóján.

Mintegy 80 m²-en mutattuk be Moszkvában könyvtárügyünket azon a kiállításon, amely a magyar közgyűjteményekkel foglalkozott. Kisebb anyagot küldtünk Genovába a Nemzetközi Gyermekek év alkalmából rendezett kiállításra.

Folytattuk a könyvtárak közönségkapcsolataival foglalkozó külföldi irodalom feltárását; először a szocialista országok irodalmát tekintettük át.

Szakmai programot szerveztünk 45 külföldi vendég számára, összesen 149 napra. Négy könyvtároscsoport választotta célul a magyar könyvtárügy tanulmányozását, mégpedig a lipcsei Fachschule für Bibliothekare tanárai (22 fő), a grenoble-i Városi Könyvtár dolgozói (30 fő), a Matica Slovenska munkatársai (40 fő) és a kölni Bibliothekar-Lehrinstitut posztgraduális tanulmányokat folytató hallgatói (19 fő). Munkatársaink 16 külföldi konferencián vettek részt előadással, korreferátummal. Ketten voltak 30–30 napos tanulmányúton szocialista, hárman 14–14 napos tanulmányúton tőkés országban. Szocialista országbeli partnerintézményeinkkel kötött csereegylemények alapján 8 munkatársunk 84 napot töltött tapasztalatszerén külföldön.

Idevágó korábbi kutatásaink és vizsgálódásaink alapján két elemző tanulmányt készítettünk a KM számára; az egyik a közművelődési könyvtárak tagságának alakulását meghatározó tényezőkkel foglalkozott, a másik a várható társadalmi változásoknak az olvasásra és a tájékozódási szokásokra tett hatását elemezte, illetve igyekezett levonni ennek következményeit a közművelődési könyvtárak gyakorlatára.

A közművelődési kutatási főirány keretébe több vállalkozásunk is beletartozott. Ezek közül a legfontosabb az a tanulmány, amely a munkások művelődési szokásaival foglalkozó kutatásokat igyekezett összegezni; megjelentetését a KM Tudományos Koordinációs Bizottsága tervezi.

Ugyancsak a közművelődési kutatási főirányba tartozik a közművelődési könyvtárak használóinak érdeklődését és könyvválasztási szokásait vizsgáló kutatás, amelyről készül az összegező zárótanulmány.

Befejeződött a közművelődési könyvtárak tájékoztató szolgálatának második megközelítésben való vizsgálata; a jelentés lektorálása és vitára való előkészítése folyamatban van.

Az egyetemi hallgatók olvasási és könyvtárhasználati szokásait feltáró tanulmányt lektoráltattuk. Jelenleg átdolgozása folyik.

A Lenin Könyvtár irányításával zajlik az a nemzetközi összehasonlító kutatás, amelynek címe: az olvasás dinamikája. Csatlakoztunk a munkálathoz, s ezer fős mintán a könyvtárhasználat gyakoriságát, a párhuzamos könyvtári tagságot, a kölcsönzés intenzitását és tartalmát vizsgáljuk. A kutatás az adatfeldolgozás stádiumában van.

Készül a kutatási jelentés a magyar és angol olvasók könyvtárhasználati szokásait összevető vizsgálatról. (A közművelődési kutatási főirány keretében.)

Négy helyszínen mértük fel a 15–19 évesek párhuzamos könyvtári tagságát. A beérkezett dokumentumok feldolgozása még hátravan. Külső munkatársunk készített tanulmányt a gyerekkönyvtári tájékoztató munkáról; e témában is további munkálatokra van szükség. Az 1976. évi beszámolóinkban említettük, hogy feldolgoztuk a könyvtárakban működő klubok tapasztalatait; a könyvtári gyakorlatot hasznosan segítő tanulmány és példatár a KM Tudományos Koordinációs Bizottsága kiadásában megjelent.

Folyamatosan vizsgáljuk a FSZEK kelenföldi fiókkönyvtára és társadalmi környezete kapcsolatának alakulását. Készülőben van egy tanulmány a megnyitás előtti időszakról, s egy jelentés az eddigi megfigyelésekről. Külső munkatársunk megbízásunkra esettanulmányt készített a dunaújvárosi Munkás Művelődési Központ és Könyvtár a város kulturális életében betöltött szerepéről; a szerző az észrevételek alapján átdolgozza tanulmányát. E témakörbe tartozik a közművelődési kutatási főirány keretében végzett másik vizsgálatunk is, amely Kiskunhalason tanulmányozta a város olvasási kultúráját és a közművelődési könyvtárak társadalmi szerepét.

Lezártuk az olvasás, a könyv és a könyvtár szerepét egy nagyüzem életében vizsgáló kutatásunkat, amelyet az MKKE-vel közösen folytattunk a

közművelődési kutatási főirányhoz kapcsolódóan. Elkészült a nagyüzem könyvtári ellátásával és könyvtárosaival foglalkozó tanulmány.

Megkezdődött az otthoni könyvgyűjtemények összetételét és funkcióját vizsgáló kutatás adatai gépi feldolgozásának előkészítése. Rendelkezésre áll a kutatás előzetes adataira támaszkodó résztanulmány.

Befejeződött a könyvtárosi pálya pszichológiai vizsgálata, s elkészült a zárótanulmány harmadik része is. A Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár e témakörben jelentette meg velünk közös kiadásban a *Hívatása: könyvtáros* című tanulmánygyűjteményt.

AZ OLVASÁS FOLYAMATA

Alapozó vizsgálódások

Az olvasmányszerkezetre és ízlésképletre vonatkozó táblázatokhoz (1978-ban jelentek meg *Élményalakzatok* címmel) két tanulmány készült: az egyik a lektür különböző típusainak olvasásáról, a másik a nők és a férfiak olvasmányairól és értékrendjéről.

A *Mester és Margarita* című regény befogadási vizsgálatának adatfelvétele befejeződött, folyamatban vannak a feldolgozó munkálatok, s elkészült egy résztanulmány. A kutatásról szakmai vitát rendezett a Lenin Könyvtár illetékes osztálya.

Feldolgozás alatt áll a könyvtárhasználó fiatal munkások irodalmi ízlésére vonatkozó felmérés dokumentumanyaga.

Anyaggyűjtési munkálatok folynak a vers és közönsége, valamint a költészet és a könyvtárak kapcsolatának kutatásában.

Folytattuk a 10—14 éves gyerekek olvasási szokásait vizsgáló kutatás adatainak feldolgozását; részben a kutatás adataira támaszkodva tanulmány készült a gyerekek és fiatalok olvasási kultúrájáról. Kódoltuk azokat az olvasmányokat, amelyek a vizsgálat körébe tartoznak.

Anyagiakkal és konzultációval támogattuk az új módszerű anyanyelvi oktatási kísérlet eredményeinek vizsgálatát, amelytől fontos adalékokat várunk későbbi kutatásunkhoz (a 6—10 éves gyerekek olvasási szokásai).

Visszatértünk egy 1965-ben Bácsalmáson lefolytatott felméréshez a változás megállapítása érdekében. Akkor általános iskolás gyerekeket kérdezték meg olvasási és könyvtárhasználati szokásaikról; most felnőttekként kerestük fel ugyanazokat a személyeket, valamint ellenőrző csoportként mai 13—14 éveseket is megkérdeztünk. Erre a munkára is a közművelődési kutatási főirány adott lehetőséget.

Az *Egri csillagok* című regény befogadásáról szóló tanulmányokat a Tankönyvkiadó fogja megjelentetni.

Szemlét készítettünk az olvasási szokásokkal foglalkozó legfontosabb irodalomról, s későbbi vizsgálatok előmunkálataként megfigyeltük egy megyei könyvtárban a társadalomtudományi ismeretterjesztő művek forgalmát.

Módszertani útmutatót állítottunk össze a társadalomtudományi szakirodalmi ellátás területén folytatandó igény- és szükségletvizsgálatok-

hoz; az útmutató kéziratát — kiadás előtt — a Társadalomtudományi Információs Munkabizottság vitatta meg 1980 elején. Ide kapcsolódóan kidolgoztuk annak a kutatómódszertani továbbképző tanfolyamnak a tematikáját, amelyet jövőre indítunk a szakirodalmi információs szokásokat és a dokumentumellátottságot vizsgáló kutatók részére.

A könyvtári gyakorlat támogatása

Hathatósan járult hozzá a könyvtári közönségkapcsolatok fejlődéséhez az országos propagandabizottság, amely a következő témákat vitatta meg: az MSZBT olvasópályázata, a KISZ olvasómozgalma, a Hazafias Népfront könyvtárbarát köreinek támogatása, a központi könyvtári propaganda helyzete és fejlesztése. E bizottság gondozza az *Eseménynaptár* módszertani rovatát is. Az *Eseménynaptár* négy száma megjelent, bár a kéziratok nem mindig készültek el határidőre. Az 1980-ra szóló éves eseménynaptár időben a használók kezébe került.

Útmutatót, olvasási segédletet állítottunk össze a fiatal olvasók számára; *Könyv és ifjúság* címmel 20 ezer példányban jelentettük meg a KISZ olvasómozgalmának támogatására. A példányszámot ugyan keveselljük, de csak a saját anyagi forrásainkra támaszkodhattunk.

Részt vettünk a Nemzetközi Gyermekév országos munkabizottságában, ezen belül koordináltuk a könyvtárak gyermekévi rendezvényeit. Közreműködtünk a Magyar Könyvtárosok Egyesülete az esemény alkalmából meghirdetett pályázatának lebonyolításában.

A veszprémi Megyei Könyvtárral együtt megjelentettük az 1978. évi bakonyoszlói olvasótábor munkáját elemző kiadványt, lebonyolítottuk a sorrendben negyedik olvasótábort ugyanitt; a beszámoló-értékelő tanulmányok készülöben vannak.

Tanulmányt készítettünk a mátrafüredi olvasótáborról, s módszertani tanácsokkal segítettük a hazai olvasótáborok előkészítését. Az 1977-ben rendezett olvasótáborokról szociológiai elemzést adtunk közre a Hazafias Népfront kiadványában (*Olvasótábori kis trakta*). Tapasztalatcserével segítettük az 1979-ben induló szlovákiai olvasótáborok előkészítését Pozsonyban.

A KÖNYVTÁRI RENDSZER FEJLESZTÉSE

Az ágazati felügyelet támogatása

Állandó szoros munkakapcsolatban álltunk a Kulturális Minisztérium könyvtárügyi osztályával. Azon kívül, hogy döntéselőkészítő és tájékoztató jellegű anyagokat készítettünk számára (pl. a könyvtári szakfelügyeletről és a könyvtárak új szolgáltatásairól szóló előterjesztés, a IV. ötéves terv-időszak közművelődési és szakkönyvtári trendjéről készült összefoglaló, valamint más összefüggésben említett tanulmányok), véleményeztünk tervezeteket (pl. az OSZTIIR korszerűsítésének koncepciója), részt vettünk a jogszabály-előkészítő munkálatokban is. Véleményeztük a KM jóváhagyási

hatáskörébe tartozó könyvtári szervezeti és működési szabályzatokat. Átdolgoztuk a könyvtárak tudományos minősítésének rendjére, szervezetére és ügyrendjére vonatkozó korábbi javaslatunkat. Részt vettünk az ágazati felügyeletet támogató különböző könyvtári tanácsok munkájában, s elláttuk a megyei könyvtárigazgatók tanácsa titkári teendőit. A megyei könyvtárigazgatók részére rendeztünk a könyvtári szakfelügyelet kérdéseiről.

Közreműködtünk a KM szakfelügyeleti vizsgálataiban Baranya, Békés és Borsod megyében. Utóvizsgálatot folytattunk le a Magyar Írók Szövetsége könyvtárában, s javaslatot tettünk a könyvtár fenntartására és működtetésére.

A fenntartó szervek részére 1979-ben kétszer jelentettük meg a *Könyvtár és Művelődés* című tájékoztatót. Az első szám a sajtóban szereplő könyvtári témákat tekintette át, a második szám a kulturális miniszternek a *Könyvtári Figyelő*nek adott interjúját tartalmazta.

Nyomdába adtuk az 1966—1978-as években megjelent könyvtári jogszabályok gyűjteményét.

Fejlesztési munkálatok

Két műhelytanulmányunk foglalkozott a tervezési-gazdasági körzetekre kiterjedő területi együttműködési körök munkájával. Ez ügyben több konzultációt folytattunk egyetemi és megyei könyvtárakkal az együttműködés kísérleti szinten való megindítása céljából.

A közművelődési kutatási főirány keretében folyt a lakóhely szerinti közművelődési könyvtári ellátás fejlettségi szintjének a szakmai irányelvekhez viszonyított bemérése. Ez évben elvégzett munkálatok: a kérdőívek elkészítése, mintavétel a C- és D-típusú könyvtárak köréből, a kérdezőbiztosok eligazítása, az adatlapok kitöltése és ellenőrzése, a kérdőívek kódolásra való előkészítése, kódolás, a táblatervek kidolgozása. A gépi adatfeldolgozás a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen folyik.

Nyomdába adtuk a közművelődési könyvtári centralizált ellátási rendszerekkel foglalkozó tanulmánykötetet, amely elsősorban az e téren már eredményeket felmutató könyvtárak (veszprémi Megyei Könyvtár, szombathelyi Megyei Könyvtár, dunaújvárosi Munkás Művelődési Központ és Könyvtár) tapasztalatait tartalmazza egyéb, főleg az állományépítéssel foglalkozó tanulmányok mellett.

A tanácsi közművelődési könyvtárak munkatársai részére egyéves továbbképző tanfolyamot indítottunk a módszertani tevékenységhez szükséges speciális ismeretekről. Tervezzük, hogy az előadók jegyzeteit kötetben is közzétesszük, s így hasznos segédlethez juthatnak az e területen működő könyvtárosok.

Felmértük az A-típusú könyvtárak zenei részlegeinek helyzetét, s fejlesztésükre tanulmányt dolgoztunk ki.

A Szakszervezetek Országos Tanácsa felkérésére kidolgoztuk a szakszervezeti könyvtárak működésére és fenntartására vonatkozó alapelvek és követelmények korszerűsített, az eltelt időszakban bekövetkezett fejlődésen alapuló változatát, s a szakszervezeti hálózati központok igazgatói közösségében vitára bocsátottuk. Ugyanitt vitatták meg a szakszervezeti

könyvtárak új szervezeti és működési szabályzatára kidolgozott terveztünket is.

Tanulmányoztuk néhány szakszervezeti hálózati központ munkáját, különös tekintettel hálózati-módszertani tevékenységükre. Külön felkérésre helyszíni konzultációkkal segítettük egyes központok és önálló könyvtárak munkáját.

Előkészítettük a szakszervezeti könyvtári munka tapasztalataival foglalkozó kiadványunkat; az ötven kiemelt nagyüzem könyvtáraitól bekért adatok kiegészítése folyamatban van. Általánosítható tanulságai miatt említjük meg, hogy javaslatot készítettünk a komlói közművelődési könyvtár közös (tanácsai és szakszervezeti) fenntartására; a javaslat tartalmazza a szerződés, valamint a könyvtár szervezeti és működési szabályzatának tervezetét.

Ismét megindítottuk az egyéves gyerekkönyvtárosi továbbképző tanfolyamunkat. Értekezleteken, előadásokkal foglalkoztunk az audiovizuális dokumentumok hasznosításával a gyerekkönyvtári munkában. A pedagógusképző főiskolák gyakorló iskoláinak könyvtáraitól — helyzetük, működésük, fejlesztésük, az iskolai könyvtári rendszerben betöltendő szerepük — tanulmányt készítettünk.

Rendszeres konzultációs kapcsolatban álltunk az Állami Gorkij Könyvtárral, mint a nemzetiségi báziskönyvtárak koordinációs központjával. Részt vettünk a báziskönyvtárosok tanácskozásán, s a szakfelügyeleti vizsgálatok, valamint a módszertani látogatások során foglalkoztunk a nemzetiségi könyvtárak kérdéseivel. Továbbfejlesztettük szakmai kapcsolatainkat a honvédségi könyvtárhálózattal. Közreműködünk a honvédségi könyvtárosok háromnapos országos konferenciáján.

Szakirodalmi szemlét állítottunk össze a hátrányos helyzetű olvasók ellátásáról. Az anyagot jelenleg lektorálják.

Tervezetet készítettünk a GYES-en levő anyák könyvtári ellátásának megjavítására.

Tájékozódás céljából felkerestük az egyik büntetésvégrehajtó intézet könyvtárát, s konzultáltunk a könyvtári ellátás ügyében.

Befejezés előtt áll az egyetemi könyvtárak fejlesztési irányelveinek kidolgozása. A résztanulmányok nem tartalmaztak elég konkrétumot ahhoz, hogy normatívákat lehetett volna rájuk alapozni, ezért kiegészítő adatgyűjtésre volt szükség.

A levéltárak módszertani irányításában bekövetkezett változások miatt elhúzódik a rájuk vonatkozó fejlesztési irányelvek kidolgozása. Tájékozódás és konzultáció céljából az év során több megyei levéltár könyvtárát kerestük fel.

Két résztanulmány készült el a szakkönyvtári hálózati modellhez: a KGM Informatik, valamint a VÍZDOK hálózatról.

Elláttuk a Társadalomtudományi Információs Munkabizottság titkári teendőit. Ennek keretében számos anyag vitáját szerveztük meg, előterjesztések kidolgozásában működünk közre, emlékeztetőket készítettünk az ülésekről stb.

Az Egyetemi Számítóközponttal együttműködve részt vettünk a könyvtárak statisztikai adatszolgáltatásának előkészítésében és a statisztikai kiadványok szerkesztésében. Konzultációkat folytattunk az 1978. évi közművelődési könyvtári, valamint ugyanez évi teljes körű szakkönyvtári adatfelvétel feldolgozásáról. Előkészítettük az 1979. évi adatfelvételt és az 1980. évi jelentőíveket. A SZOT és a KM megbízásából megszerveztük a szakszervezeti könyvtárak 1979. évi jelentőíveinek sokszorosítását és szétosztását.

Átdolgoztuk a statisztikai szabványjavaslat előtervezetét az 1978 őszen tartott szakmai vita alapján.

Elemzés készült a rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján a megyei könyvtárak helyzetéről, egymáshoz, illetve székhelyük és megyéjük lélekszámához viszonyított fejlettségéről.

Közreadtuk a *Településeink könyvtári ellátása*, valamint a *Szakszervezeti könyvtárak működési adatai* c. két kiadványunk 1978. évi füzetét.

A DOKUMENTUMBÁZIS FEJLESZTÉSE

Állománygyarapítási tanácsadás

Nyolc alkalommal ült össze a Könyvtári Könyvminősítő Bizottság, hogy előzetes minősítő jelekkel lássa el húsz kiadó 1980. évi terveit, s a Könyvértékesítő Vállalatnak javaslatot tegyen a könyvtárak számára biztosítandó példányok számára; a bizottság elnöki és titkári teendőit mi láttuk el.

Folyamatosan szerkesztettük az *Új Könyvek* című állománygyarapítási tanácsadót. A periodikum 30 száma 2685 könyvről adott tájékoztatást. Eredménynek könyveljük el, hogy az *Új Könyvek* átfutási ideje lényegesen csökkent: átlagosan 18–28 nappal a könyvek hivatalos megjelenése után a könyvtárak tájékoztatást kapnak a könyvkereskedelmi forgalomba kerülő könyvekről. Ezt az időtartamot már csak néhány nappal lehet rövidíteni a jelenleg alkalmazott módszerrel, azaz a kész példányok alapján történő szerkesztéssel. Fordulatot az imprimatúra-példányokra való átállás hozhatna. 1978-hoz képest ugyan tovább nőtt (35–40%-ról 55–60%-ra) a szerkesztőséghez befutó imprimatúra-példányok aránya, s a szerkesztőség képes bármikor átállni az új munkarendre; ez azonban attól függ, hogy a Könyvértékesítő Vállalatnak mikor sikerül megvalósítania nyilvántartásainak és számlázásának gépesítését.

Terjedelme miatt el kellett állnunk az 1970–1975-ös évfolyamok betűrendes mutatójának sokszorosításától; jelenleg mikrofilmlapon való megjelentetését készítjük elő. Viszont elkészült az 1964–1976-os évkör összeített tárgyszómutatójának kézírata; a terjedelmes munka sokszorosításra való leírása folyik. Az 1978. évi mutató nyomdában van, az 1979-es szerkesztés alatt áll.

Ez évtől kezdve az *Új Külföldi Kézikönyvek* című tanácsadót a Könyvértékesítő Vállalattal kötött szerződés alapján már a KÉV jelenteti meg

a nálunk készülő kézirat alapján. 1979-ben négy számot szerkesztettünk, összesen 412 tétellel.

Hasonlóképpen a KÉV vette át az *Új Hanglemezek* előállítását is (két szám, 397 tétel); egyelőre csak a cédulaellátásra vállalkozott, de előzetes tájékoztatása szerint 1980-tól a hanglemezellátást is bevezeti. Már a szép szedésű katalóguscédulák is nagy sikert arattak a könyvtáraknál, de az igazi vívmány a lemez és a cédula együttes szállítása lesz.

A Zeneműkiadó megbízásából és anyagi támogatásával folytattuk az *Új Kották* című tájékoztató megjelentetését (1–2. füzet, 68 tétel).

Mint koordinációs központ, az Állami Gorkij Könyvtár átvette tőlünk a *Nemzetiségi Új Könyvek* szerkesztését. Minden támogatást megadtunk az új szerkesztőségnek ahhoz, hogy a megjelenés zavartalan legyen.

Tanulmányok — vizsgálódások

Megkezdtük egy munkacsoport szervezését azzal a céllal, hogy modelleket dolgozzon ki a különböző típusú közművelődési könyvtárak gyűjtőköri szabályzatai számára. A gyűjtőköri szabályzatok elkészítésének alapelveit műhelytanulmányban rögzítettük.

A statisztikai adatok alapján elemeztük az egyéni és közületi könyvvásárlás alakulását, s kísérletet tettünk a könyvváremelés várható hatásának felmérésére, valamint az ebből adódó könyvtári tennivalók megállapítására.

Szakértők bevonásával számításokat végeztünk a közművelődési könyvtárak állománygyarapításának pénzügyi feltételeiről. Folyamatban van az adatok elemzése.

A szakrészlegesítés külföldi tapasztalatainak és dokumentumainak, alapvető adatainak összegyűjtése céljából az INTAMEL égisze alatt nemzetközi kérdőíves felmérést végeztünk, s megkezdtük a beküldött anyag feldolgozását.

Nyomdába küldtük a közművelődési könyvtárak zenei részlegeivel foglalkozó útmutató kéziratát. Az audiovizuális dokumentumok és részlegek kérdéseiről két értekezletet rendeztünk (az audiovizuális dokumentumok és a zenei részleg viszonya; a hangzó dokumentumok szabadpolcon való elhelyezése), s munkatársaink több előadást tartottak e témakörben.

Jó együttműködés alakult ki az Országos Oktatástechnikai Központtal. Közös rendeztük azt az egyéves továbbképző tanfolyamot, amelynek első félévében az audiovizuális, második félévében (már 1980-ban) a nem hagyományos dokumentumokkal foglalkoznak a hallgatók. A tanfolyam segédleteként jelentettük meg a *Nem hagyományos dokumentumok a könyvtárakban* című füzetet.

Az OOK vállalkozott az *Új Média*k című állománygyarapítási tanácsadó kiadására; számos előkészítő megbeszélésen vettünk részt, s a Diafilmgyártó Vállalattal megállapodtunk arra vonatkozóan is, hogy a kiadványhoz katalóguscédula-ellátást biztosít.

ÁLLOMÁNYFELTÁRÁS; BIBLIOGRAFIZÁLÁS

Gondoztuk az ISBD-sorozat egyes tagjainak magyar fordítását: az ISBD/G megjelent, az ISBD/NBM sokszorosítás alatt áll, az ISBD/PM nyersfordítása elkészült, az ISBD/CM és az ISBD/S lektorálása folyamatban van.

Hatszor rendeztük meg az új bibliográfiai leírási szabványt ismertető tanfolyamunkat. Zsúfolt teremben, nagy sikerrel zajlottak a tanfolyamok, s a tömeges igények miatt jövőre is meg kell indítanunk őket. A hallgatók számára készített leírási példatárat javaslatunkra a Tankönyvkiadó is megjelenteti. Ugyancsak e tanfolyamok gyümölcse az a jegyzet, amely a leírási szabvány megtanulását kívánja megkönnyíteni.

Javaslatot készítettünk a fenti szabvány alkalmazásához, amelyet a megyei könyvtárak illetékes munkatársai elé vitára bocsátottunk.

Az ISBD-sorozat, valamint a könyvek bibliográfiai leírására vonatkozó magyar szabvány alapelveiből kiindulva néhány dokumentumtípus bibliográfiai leírására módszertani útmutatót terveztünk kiadni addig is, amíg a megfelelő magyar szabványok rendelkezésre nem állnak. Így a hanglemezekre vonatkozó útmutató kézírata elkészült, vitára vár; a mikroformátumú dokumentumoké sokszorosítás alatt van; az útijelentéseké első megfogalmazást nyert; a vizuális dokumentumoké félkész állapotban van.

Előrehaladt az osztályozási feladatgyűjtemény összeállítása. A csoportképzésen alapuló szakkatalógus útmutatójának kézírata átdolgozásra szorult, ezért sokszorosítása 1980-ra csúszott át.

Befejeződött az egyéves bibliográfiai továbbképző tanfolyam, valamint az ajánló bibliográfiák szerkesztőinek továbbképzését szolgáló tanfolyam is.

Közzétettük a könyvtárak 1979. évi bibliográfiai terveit, s begyűjtöttük az 1980-ra vonatkozó terveket.

A felszabadulás utáni könyvtermés válogatott annotált bibliográfiája, — amelyet szívesen tekintünk az ellátási rendszerek kötetkatalógusának is — *Könyvtári kis tükör* címmel jelenik meg. A szerkesztési munkálatok felgyorsultak; az egyes szakok állásáról a következőkben számolunk be:

- a 0, 1, 2 főosztályok összevont kötetének kézírata elkészült, 1980 elején nyomdába megy;
- a társadalomtudományi kötet nyomdakész;
- az 5-ös főosztály teljes anyaga cédulákon együtt áll, s revíziója után a debreceni Megyei Könyvtár készíti el az annotációkat;
- a 6-os főosztályban az 1965—1978-as időszak anyagából történt még csak meg a kiválogatás;
- a nyelvészet címanyaga Budapesten elkészült, Debrecenben néhány hónap múlva kész;
- a 7-es főosztályban eddig az *Új Könyvek* hét évfolyamából gyűjtöttük ki az anyagot, s megkezdtük az 1945—1964-es időszak anyagának gyűjtését;
- a magyar szépirodalomban Debrecen elkészült a maga feladatával (1945—1964), nálunk az 1965—1975-ös időszak anyaga felerészben (A—H-ig) kész, felerészben befejezés előtt áll, s ha kiegészül az 1975—1979-es évkörök termésével, lektorálásra mehet;

— az irodalomtudomány és a történettudomány anyaga hat *Új Könyvek* évfolyamból már rendelkezésre áll, s kiválogattuk az 1945—1964-es időszak legfontosabb műveit.

A társadalomtudományi kézikönyvek bibliográfiáját nyomdába küldtük, a természet- és alkalmazott tudományok kézikönyveit tartalmazó kötet kézírata elkészült.

Továbbra is közreműködtünk a *Látóhatár* c. folyóirat cikkbibliográfiai rovatának szerkesztésében; megbízásunk alapján folyamatosan készül a *Nagyvilág* és az *Új Írás* repertórium.

INFORMÁCIÓTÁROLÓ ÉS VISSZAKERESŐ RENDSZEREK

Összehasonlító elemzést készítettünk a magyar és a nyugatnémet információs rendszerről.

Gondozásunkban megjelent a tezaszuszkszítés kérdéseivel foglalkozó monográfia; a szorosán hozzátartozó művet, amely a tezaszuszépítés gépi programját ismerteti, lektoráltattuk, s jelenleg a szerző foglalkozik átdolgozásával.

Hozzákezdttünk tájékoztatási osztályunk, s ezen belül a Könyvtár-tudományi Szakkönyvtár munkafolyamatelemzéséhez; az előszerzeményezés és az állománygyarapítás folyamatábrái készültek el. Föltételezhető, hogy e munka tanulságait más, hasonló nagyságrendű információs szervezetek is hasznosítani tudják majd.

Konzultációval és szakvéleménnyel segítettük a KISZ KB szakkönyvtárát és dokumentációs szolgálatát, a KISZ Központi Iskola könyvtárát, az Állatorvostudományi Egyetem Könyvtárát, a Gyógypedagógiai Főiskola Könyvtárát, az ELTE kollégiumi könyvtárát, a Bűnügyi Múzeum könyvtárát, a Színházi Intézet könyvtárát, a MűM SZÁMTI könyvtárát. E munkálatok némelyikét szerződés alapján, térítésért végeztük.

HELYISMERETI GYŰJTEMÉNYEK

Folytatódtak a helyismereti gyűjteményekkel foglalkozó kézikönyv munkálatai, s a kézirat várhatóan 1980-ban elkészül.

Nem haladt előre a helyismereti irodalmat feltáró bibliográfia a szerzők egyéb irányú elfoglaltsága miatt.

Jó ütemben folyt a könyvtárak helyismereti gyűjteményeit és szolgáltatásait ismertető kötet anyagának összegyűjtése. Az érintett könyvtárak készséges partnereknek bizonyultak a munka során.

Nyomdakész a helyismereti kutatás módszertanával foglalkozó útmutató első kötete (újkor és legújabbkor). A második kötet szerzőinek némelyike még mindig adós a kézirrattal.

Nyomdába küldtük az 1976-os és 1977-es helyismereti konferencia anyagát.

Két konferenciát terveztünk jugoszláv partnereinkkel a helyismereti

munka terén való együttműködésről. Ezek közül csak a pécsire került sor; a szegedit a jugoszláv fél lemondta.

Támogattuk a tatabányai Megyei Könyvtár vállalkozását a *Mindenes Gyűjtemény repertóriumának* kiadására. A repertórium kettőnk közös kiadásában megjelent.

A KÖNYVTÁRI MUNKA GÉPESÍTÉSE

Felmértük a közművelődési és a felsőoktatási könyvtárak szervezéstechnikai eszközeit. A válaszokat feldolgoztuk, az értékelő tanulmány 1980 elejére készül el egészében; az egyetemi és főiskolai könyvtárakról szóló fejezet készen van.

Kapcsolatban álltunk a NIKEX Külkereskedelmi Vállalattal a svéd bibliográfiai-kölcsönzésnyilvántartási rendszer beszerzése ügyében. Több alkalommal adtunk segítséget kisebb gépesítési problémák megoldásában, tanácsot gépbeszerzési ügyekben. Gépesítési tervet dolgoztunk ki a békéscsabai Megyei Könyvtár és a FSZEK egyik fiókkönyvtára részére; továbbképző konferenciát tartottunk a kézíratszerkesztők és reprográfusok körében.

A könyvtári és információs munka eszközeit bemutató prospektus-gyűjteményünk mintegy 500 darabbal gyarapodott, s jelenleg 1600 egységből áll. Húsz alkalommal adtuk ki szabadlapokon a figyelmet érdemlő berendezések leírását. E szolgáltatásunk iránt mind nagyobb érdeklődés nyilvánul meg külföldi intézmények részéről is.

KÖNYVTÁROSKÉPZÉS

Javaslatot dolgoztunk ki az egyetemi szintű könyvtárosképzés korszerűsítésére. Javaslatunkat több könyvtári fórum (Társadalomtudományi Információs Munkabizottság, egyetemi könyvtárigazgatók tanácsa stb.) megvitatta, egyúttal az ELTE könyvtárosképzéssel foglalkozó bizottsága rendelkezésére is bocsátottuk.

Folyamatosan támogattuk a könyvtárosképző szaktanfolyamot, illetve a tanítóképzők könyvtáros-népművelő szakát végzetek számára szervezett főiskolai államvizsgák lebonyolítását. Befejeztük a vizsgára felkészülők konzultációsorozatát. Szakértők bevonásával felülvizsgáltuk a vizsgatematikát, részben átdolgoztuk a tételek tartalmi kifejtését, kiegészítettük az irodalomjegyzéket, s újra kiadtuk az államvizsga tájékoztató füzetét.

Figyelemmel kísértük a gimnáziumokban folyó kísérleti könyvtárkezelői képzést: részt vettünk a tanári értekezleteken, s néhány gimnáziumban helyszíni tapasztalatokat gyűjtöttünk. Javaslatot tettünk a könyvtárkezelők feladatgyűjteményének összeállítására és kiadására, s konzultáltunk a kijelölt szerzőkkel. Módszertanilag segítettük a hálózati központokban megindult könyvtárkezelői tanfolyamokat: részt vettünk a foglalkozásokon, előkészítettük a vizsgákat, vezettük a tanfolyamok anyakönyvét. Jogszabálytervezetet dolgoztunk ki a könyvtárkezelői képzés intézményessé tételére.

Igyekeztünk fejleszteni a könyvtárosképző intézményekhez fűződő

kapcsolatainkat. Előadásokat tartottunk a Népművelési Intézet által szervezett kutatói és oktatói továbbképzésen, részt vettünk a tudományos diákkörök könyvtári témájú pályaműveinek értékelésében, valamint a pályázók kaposvári konferenciáján, javaslatot tettünk az égetően hiányzó tankönyvek és segédletek kiadására (javaslatunkat a könyvtárosképzési bizottság elfogadta, s továbbította a Tankönyvkiadóhoz, amely az első szerződéseket már meg is kötötte), mi magunk nyomdába küldtük egy külföldi könyvtárigazgatási esettanulmánygyűjtemény fordítását.

Előrehaladtunk a könyvtárosképzésben oktatott tantárgyak, illetve ismeretek nemzetközi összehasonlításának munkálataiban. A nem-egyetemi szintű (könyvtárkezelői és középfokú) képzés tanterveit csaknem az összes szocialista országból begyűjtöttük, s több kapitalista ország tanterveit is feldolgoztuk.

Javaslatot állítottunk össze a következő tervciklus központi továbbképző tanfolyamainak tematikájára. Javaslatunkat eljuttattuk véleményezés és igénybejelentés céljából a hálózati központoknak és az országos szakkönyvtáraknak.

A szakkönyvtárakban folyó továbbképzésről szóló anyagunkat elhelyeztük a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban, s felhívtuk reá az érdeklődők figyelmét. Nem látszott szükségesnek összesíteni a közművelődési könyvtárak továbbképzésének dokumentumait.

KÖNYVTÁRÉPÍTÉS

Könyvtárépítési és berendezési tanácsadó szolgálatunkat kisebb-nagyobb ügyekben a következő intézmények keresték meg: gyulai Városi Könyvtár, debreceni Egyetemi Könyvtár, Bűnügyi Múzeum, szegedi Somogyi Könyvtár, FSZEK Dagály-utcai fiókkönyvtár, százhalombattai Művelődési Központ és Könyvtár, salgótarjáni SZMT Központi Könyvtár, salgótarjáni Megyei Könyvtár, Néprajzi Múzeum, csepeli Munkásotthon, győri Megyei Művelődési Központ, Élelmezéscsoporthoz Tervező Vállalat, kaposvári Tanárképző Főiskola, KISZ KB, ELTE Természettudományi Kara, pécsi SZMT Központi Könyvtár, tiszafüredi Városi és Járási Könyvtár.

Külön szerződés alapján az Állatorvostudományi Egyetem Könyvtára és a Gyógynevelési Főiskola Könyvtára részére dolgoztunk ki épületátalakítási tervet, a békéscsabai Megyei Könyvtár részére gépesítési, az ELTE egyik kollégiumi könyvtára részére berendezési tervet adtunk, konzultációt folytattunk a kecskeméti Megyei Könyvtár beruházási programja kidolgozásánál, elkészítettük a szolnoki Megyei Könyvtár szakmai tervezési programját. A Gépexport Vállalat felkérésére technológiai tervajánlatot készítettünk a Medinstitut (Moszkva) könyvtára részére, s könyvtártervezési és építési megbízások vállalásához egy prospektust állítottunk össze.

Hálózati továbbképzések keretében került sor a jelenleg kapható könyvtári berendezések ismertetésére, valamint a könyvtárberendezés legfontosabb elvei kifejtésére.

Sajtó alá rendeztük a VII. nemzetközi könyvtárépítési konferencia anyagát, amelyet mikrofilmlapon tervezünk megjelentetni.

A KÖNYVTÁRI ÉS INFORMÁCIÓS TEVÉKENYSÉG GAZDASÁGTANA

A megyei könyvtárak munkaszervezetének vizsgálatát megindítottuk. A nem kis munkát kívánó felmérőlapot két könyvtár kivételével mindenütt kitöltötték s visszaküldték. A válaszok feldolgozása és értékelése folyamatban, az összegező tanulmány megírása 1980-ra maradt. Készülőben van egy műhelytanulmány a könyvtári munka- és üzemszervezés kérdéseiről is.

A szakszervezeti könyvtári hálózati központok vezetői részére továbbképző tanfolyamot szerveztünk. Sajnos, nem követhettük a más vezetői tanfolyamainkon kipróbált tematikát és módszereket, ezért a továbbképzés sikere nem volt az, ami lehetett volna.

Közreműködtünk a könyvtári szabványosítási munkálatokban, főleg a bibliográfiai leírással kapcsolatos szabványok megvitatásában.

Bár már 1978-ban átadtuk a könyvtári nyomtatványok katalógusának kéziratát a KÉV-nek sokszorosításra, mégis sok munkát adott a kiadvány ismételt korrigálása és javítása. Értekezletet szerveztünk az új állománynyilvántartási szabványnak megfelelő leltári nyilvántartások bevezetéséről.

Egyelőre tájékozódunk a nem hagyományos dokumentumok használata során jelentkező jogi jellegű problémákról.

Ez évben egy újítási javaslatot véleményeztünk, mégpedig egy mechanikus működtetésű katalóguscédula-sokszorosító tervét. A berendezés megfelelőnek látszik, s gyártása remélhetőleg megoldja a könyvtárak egyik régi problémáját.

KÖNYVTÁRI PROGNOZTIKA

Le kellett mondanunk a hosszabb távra szóló prognózis összeállításáról; helyette elkészítettük a VI. ötéves tervidőszakra szóló könyvtárügyi fejlesztési és cselekvési program első változatát, amelyet 1980-ban — a könyvtárak véleményének kikérése után — az Országos Könyvtárügyi Tanács elé terjesztünk megvitatásra.

KÖNYVTÁRÜGYI ÉS INFORMATIKAI SZAKIRODALMI SZOLGÁLTATÁSOK

Szakkönyvtár

Szakkönyvtárunk munkája mind kiegyensúlyozottabbá válik. Hosszabb tapasztalatgyűjtés és előkészítő munka után több szabályzattervezet készült el, amelyek a könyvtári munkafolyamatok és szolgáltatások zavartalan funkcionálásának keretét képezik; említést érdemelnek a következők: a könyvként kezelt dokumentumok feldolgozásának rendje, a betűrendes és a tárgyszókatalógus szerkesztési szabályzata, a szakdolgozatok központi katalógusának tervezete, a foto- és diatár létrehozására vonatkozó javaslat, a sajtóarchívum fejlesztési és kezelési szabályzata, a nem publikált anyagok

kezelési szabályzata, helyzetkép a folyóiratgyűjteményről, a szakkönyvtár működési és használati szabályzata.

Javult az előszereményezés színvonala: a deziderálás forrásai bővültek, a válogatás üteme egyenletessé vált, felfektettük a sorozati dezideráta nyilvántartást. Fejlesztettük cserekapcsolatainkat, száz címre küldtük el cserejegyzékünket, s ezzel 25 új cserepartnert szereztünk.

Naprakészen folyik a beérkezett dokumentumok feldolgozása, megkezdtük a ritkábban keresett anyag rekatalogizálását is. Folyamatban a katalógusok revíziója, szerelése. Szerkesztjük a könyvtártani és informatikai központi katalógust, előkészítjük mikrofilmlapon való közzétételét.

Tekintélyes mértékben gyarapodott az útijelentés-gyűjtemény (214 egység); ez főképpen az Országos Ösztöndíj Tanáccsal való gyümölcsöző kapcsolat eredménye. Oktatási célokat szolgál a szakirodalmi tájékoztatási kiadványok különgyűjteménye. A könyvtárismertető és könyvtári aprónyomatványok gyűjteményéhez tematikus mutató szerkesztését kezdtük meg. Fordításgyűjteményünk 34 egységgel (740 lap) gyarapodott, feltártsága naprakész. Rendezettek a sajtóarchívum lapkivágatai, a mikrofilmet feldolgoztuk, 160 szakdolgozatot címléírtunk és tárgyszavaztunk.

Valamivel több, mint 6000 látogatónk volt; a kölcsönzött művek száma megközelítette az 5000-et; a helybenhasznált művekről nem vezettünk nyilvántartást. Könyvtárközi kölcsönzés révén 152 könyvtár 421 művet kért tőlünk. A házi figyelőszolgálat helyett havonta kétszer gyarapodási jegyzéket állítottunk össze. Külső szakembereknek és intézményeknek folyóiratcikkekről 900 figyelőcédulát küldtünk el. Négy nagyobb irodalomkutatót végeztünk, s egy ötödiket szerződés alapján.

Gondoztuk feltárási rendszerünk műszerét, a könyvtári és informatikai tezauruszt, amelyen több mint száz változást hajtottunk végre. Kiadását egyelőre nem tervezzük.

Elkészítettük a rövidítések alapnyilvántartását, mintegy ezer adattal.

Kiadványok

Megjelenttük a *Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiájának* négy számát, amelyekben 2067 tételt regisztráltunk. Elkészült és megjelent az 1978. évi kumulált betűrendes és tárgyszóindex.

Két száma jelent meg a magyar könyvtári és informatikai szakirodalom orosz és angol nyelvű referálólapjának, összesen 104 tétellel. Az egyik füzet tartalmazza az eddigi évfolyamok kumulált betűrendes és tárgyszómutatóját. Használóink javaslatára tipográfiai módosításokat hajtottunk végre.

Analitikusan dolgoztuk fel a legfontosabb külföldi folyóiratokat, s a cikk-katalógusba 2123 tétel céduláit helyeztük el. A *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom* című referálólap négy száma 856 tételt — felét csak címléírással — közölt. Az éves mutatók elkészültek, az ötéves mutatók munkálatai folyamatban vannak.

Minden zökkenő nélkül szerkesztettük a *Könyvtári Figyelő* című folyóiratot. Nagy segítségünkre volt a szerkesztőbizottság, amely rendszeresen ülésezett, s operatív módon támogatta a szerkesztés munkáját. Az 1979. évfolyam egy tematikus számot (könyvtárstatisztika) tartalmazott; a

szerkesztőbizottság külön munkabizottságot küldött ki az 1980. évi tematikus szám (könyvtárosképzés) előkészítésére. A lap megjelenése rendszeressé vált; a kiadó és a nyomda betartotta a határidőket. Így először történt meg, hogy az évfolyam valamennyi száma még a tárgyévben megjelent. Megvitatásra kész a folyóirat technikai forgatókönyve, a szerzőkhöz szóló útmutató és a szerkesztési ügyrend. Folyamatosan repertorizáljuk a megjelent számokat. A Kulturális Minisztérium felkérésére elkészítettük a lap értékelését, de eddig még nem kaptunk visszajelzést.

Szervezésünkben megindult a *Könyvtári Szemle* című folyóirat faksimile kiadása. Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ elkészítette az első évfolyam nyomóformáját, az Országos Széchényi Könyvtár pedig lesokszorosította; az OMKDK átadta a második évfolyam nyomóformáját is.

A szocialista országok könyvtári szakfolyóiratainak moszkvai konferenciájára elkészítettük a hazai könyvtári és informatikai lapok annotált jegyzékét orosz és angol nyelven. A kis füzet hasznos csereanyagnak is bizonyult.

Kétoldalú, magyar—bolgár szemináriumot rendeztünk a könyvtárügy és informatika szakirodalmi információs rendszeréről.

KUTATÁSSZERVEZÉS

Megkezdjük a következő ötéves tervciklus országos könyvtári kutatási irányainak előkészítését. Szakértők bevonásával elemzéseket készítettünk az elmúlt időszak kutatásairól, s javaslatokat kértünk a tematika kidolgozásához.

Összegyűjtöttük és feldolgoztuk a hazai könyvtárak éves kutatási jelentéseit; ennek alapján jelentést adtunk a nemzetközi kutatásnyilvántartásnak, amely a FID gondozásában működik, továbbá regisztert állítottunk fel az egyes témakörök kutatóiról.

Együttműködve az MTA és KM Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottságával, valamint az ELTE Eötvös Kollégiumával előkészítettük néhány irodalmi ritkaság újrakiadását. E vállalkozás első kötete, Huszti Péter *Aeneis-e* — hosszú előkészület után — végre megjelent.

Összeállította: *Papp István*

KIADVÁNYOK

Bakonyoszlópi olvasótábor 1979. (Szöveggyűjtemény) Bp. 1979. OSZK — KMK. 126 p.

BALOGH Zoltán — KAMARÁS István: *Patterns of reading experiences; a sociological approach. 150 fictions in the eyes of Hungarian library users.* Bp. 1979, OSZK—KMK. 35 p.

Bibliográfiai olvasókönyv. Szakirodalmi szemle. Szerk. Varga Ildikó. Bp. 1979. NPI. 289 p.

Bibliografija tekuscsih vengerszkij periodiceszkij izdanij po biblioteko-vedeniju i informatike. Szoszt. Ágnes Rácz. Bp. 1979. OSZK—KMK. 47 p.

BOBOKNÉ BELÁNYI Beáta: *Nem hagyományos dokumentumok a könyvtárakban.* Bp. 1979. OSZK — KMK. 78 p.

Current Hungarian periodicals on librarianship and information science. An annotated list. Comp. by Ágnes Rácz. Bp. 1979. OSZK—KMK. 42 p.

HALÁSZ BÉLA: *Tájékoztató a közművelődési könyvtárakban. Előtanulmány egy vizsgálathoz.* Bp. 1978. NPI. 87 p.

Harmadszor Bakonyoszlópon. Beszélgetés az 1978. évi bakonyoszlópi olvasótáborról. Szerk. Kamarás István. Veszprém—Bp. 1978. Eötvös Károly Megyei Könyvtár—OSZK—KMK. 170 p.

HAVAS Katalin: *Ifjúsági klubok a közművelődési könyvtárakban. (Helyzetkép egy felmérés alapján.)* Kiad. a Kulturális Minisztérium Tudományos Koordinációs Bizottsága. Bp. 1979. 101 p. (Közművelődés-kutatás.)

Helyismereti kutatók kézikönyvei. Intézményi adattárak. Levéltárak. Összeáll. Kiss Dezső. Bp. 1979. NPI. 196 p.

Hivatása: Könyvtáros. Egy pálya örömei és gondjai — Pest megyei tapasztalatok tükrében. Szerk. Pál Ernő. Bp.—Szentendre 1978. OSZK—KMK — Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár. 241 p.

The Hungarian library law. Fundamental regulations. Bp. 1979. OSZK — KMK. 58 p.

HUSZTI Péter: *Aeneis.* Szerk. Szabó Géza. Nyelvi jegyz. Gilicze Gáborné. Bp. 1979. NPI. 136, 70 p.

ISBD(G) *A nemzetközi szabványos bibliográfiai leírás általános szabályai. Magyarázatos szöveg.* Ford. Faragó Lászlóné. Bp. 1979. OSZK — KMK. 46 p.

Könyv és ifjúság. Szerk. Pelejtej Tibor. Bp. 1979. OSZK—KMK. 80 p. (Olvasó népert mozgalom a művelt ifjúságért.)

Könyv—könyvtár—olvasás. 3. (Nemzetiségi módszertani tanácsadó.) A cikkek szerzői Hajdú Zsuzsa, Molnárné Milankov Anna et al. Bp. 1978. OSZK—KMK. 26 p.

Könyvtári kalauz. Közhasznú tudnivalók országos és regionális könyvtárakról. Fel. szerk. Pelejtej Tibor. Összeáll. Moór Márta, Sövényházi Csilla. Bp. 1979. OSZK—KMK. 32 p.

Könyvtári kis tükrök. Gyermekirodalom 1965—1975. Ajánló könyvjegyzék. Főszerk. Bereczky László. Összeáll. és szerk. Benkő Attiláné. Bp. 1978. OSZK—KMK—MKKE. 187 p.

Megjelent *Magyar gyermek- és ifjúsági irodalom 1965—1975. Válogatás* címen is.

Könyvtári ügyviteli nyomtatványok és felszerelési cikkek. Katalógus. Összeáll. Zelles Ilona. Szerk. Fogarassy Miklós. Bp. 1979. OSZK—KMK—Könyvtárellátó. 90 p.

Kurrens külföldi folyóiratok. Válogatott jegyzék nagy közművelődési könyvtárak számára. Szerk. Kulesár Szabó Ernő. Bp. 1979. OSZK—KMK. 136 p.

Magyar nyelvű kézikönyvek a közművelődési könyvtárakban. Címjegyzék. Szerk. Bényei Miklós. Bp.—Debrecen, 1976. Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár—OSZK—KMK. 424 p.

A Mindenés Gyűjtemény repertórium a 1789—1792. Összeáll. Tapolcainé Sáray Szabó Éva. Bp.—Tatabánya, 1979. OSZK—KMK—József Attila Megyei Könyvtár. 230 p.

Mozgóképek bibliográfiai leírása. Útmutató. Összeáll. Varga Ildikó. Bp. 1979. OSZK—KMK. 21 p.

Országalapítás Bakonyoszlopon. Az 1977. évi olvasótábor dokumentumai. Szerk. Kamarás István. Bp.—Veszprém, 1978. OSZK—KMK—Eötvös Károly Megyei Könyvtár. 90 p.

Példatár a könyvek bibliográfiai leírásához. Összegyűjt. Vajda Gábor, Juhász Lászlóné et al. Bp. 1979. OSZK—KMK. 195 p.

Prikaz minisztra kulturü Nr. 5/1978. (XII. 12.) KM ob organizaciji i funkcionirovanii bibliotečnoj szisztemü. Bp. 1979. OSZK—KMK. 26 p.

PUSKÁS Sándorné—KOVÁCS Mária: *Könyvtári gyakorlatok a könyvtárosképzésben. Útmutató a közművelődési és iskolai könyvtárak gyakorlatvezetői számára. Bp. 1979. OSZK—KMK. 59 p.*

Tájékoztató a 2/1976. (IX. 14.) OM számú rendelet alapján szervezett tanárképző főiskolai könyvtáros államvizsgákhoz. 2. átdolg. kiad. Bp. 1979. OSZK—KMK. 56 p.

ZSIDAI József: *A szakkönyvtári integráció gyakorlata és elmélete. Bp.—Miskolc, 1979. OSZK—KMK—NME—KK. 102 p.*

(A Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának kiadványai. 19. sz.)

Időszaki kiadványok

Események, évfordulók 1980. Bp. 1979. NPI.

Eseménynaptár. Bp. 1979. NPI. 1—4. sz.

Hungarian Library and Information Science Abstracts. Bp. 1979. OSZK—KMK. 1—2. sz.

Információ a könyvtári és információs munka eszközeiről és berendezéseiről. Bp. 1979. OSZK—KMK. 1—20. sz. Angol és orosz nyelven is.

Könyvtár és Művelődés. Bp. 1979. OSZK—KMK. 1—2. sz.

Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom. Referáló lap. Bp. 1979. NPI. 1—4. sz.

Könyvtári Figyelő. Bp. 1979. NPI. 1—6. sz.

Könyvtárügyi témajavaslatok tömegkommunikációs célokra. Bp. 1979. OSZK—KMK. 1—2. sz.

A magyar könyvtárak bibliográfiai tervei 1979. Bp. 1979. OSZK—KMK. 64 p.

A Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiája. Bp. 1979. OSZK—KMK. 1—4. sz.

Szakszervezeti könyvtárak működési adatai. Munkahelyek könyvtári ellátása. 1978. Bp. 1979. OSZK—KMK. 42 p.

Településeink könyvtári ellátása. A tanácsi és szakszervezeti könyvtárak statisztikai adatai. 1978. Bp. 1979. OSZK—KMK. 52 p.

Új Hanglemek. Bp. 1979. OSZK—KMK—Könyvért. V. 1—3. sz.

Új Kották. Bp. 1979. OSZK—KMK. 1—2. sz.

Új Könyvek. Bp. 1979. OSZK—KMK—Könyvért. V. 1—30. sz.

Új Külföldi Kézíkönyvek. Bp. 1979. OSZK—KMK—Könyvért V. 1—4 sz.

Vengerszakaja literatura po bibliotekovedeniju i informatike. Referativnűj zszurnal. Bp. 1979. OSZK—KMK. 1—2. sz.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЦЕНТРА БИБЛИОТЕКОВЕДЕНИЯ И МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ В 1979 г.

Центр библиотекведения и методической работы в 1979 году, согласно потребностям библиотечного дела, посредственно или непосредственно работал на благо библиотек. Было составлено предложение на усовершенствование профессиональных директив развития и деятельности профсоюзных библиотек; продвинулась вперед разработка профессиональных директив университетских библиотек. Укреплялись связи с учреждениями массовой коммуникации. Центр разнообразными средствами поддержал читательские движения. В исследованиях социологического характера подчеркивалась общественная роль библиотеки, ее связь с окружающим миром, и руководство чтением. Курсы по повышению квалификации организовались на основе разных потребностей и запросов библиотечного обслуживания. Центр поддержал специальные курсы по подготовке библиотекарей, и проведение вузовских госэкзаменов, организованных для лиц, кто окончил педагогические училище. Консультационной службой по вопросам строительства и оборудования библиотек пользовались в 17-и больших и меньших случаях. Началось обследование организации труда в областных библиотеках. Было создано проект программы для развития и действия библиотечного дела в 6 пятилетке. Началась публикация венгерских переводов серии ИСБД. В рамках информационного обслуживания по библиотекведению работала специальная библиотека по библиотекведению, и появлялись разные документационные и библиографические издания.

THE ACTIVITY OF THE CENTRE FOR LIBRARY SCIENCE AND METHODOLOGY IN 1979

In 1979 the Centre for Library Science and Methodology performed its work for the benefit of libraries, according to the requirements of librarianship. Proposals were prepared to modernize the guidelines for trade union libraries. The elaboration of professional directives for university libraries made considerable progresses too. Connections established with mass media gained ground. The Centre promoted the reading movement with varied means. In research of sociological character stress was laid on the social role of libraries, on their relationship with their surroundings and on the guidance of reading. Extension training courses were organized in accordance with the different requirements for library service. The Centre supported the arrangement of college state examinations. The advisory service for library building and equipment was consulted in 17 cases. The draft programme of library development for the next 10—15 years period has been prepared. The publishing of the ISBD-series, translated into Hungarian, was started. The Library Science Library functioned within the framework of the library science information service and different documents and bibliographical publications appeared.

